

111
83

З А П О Р О Ж Е И Б .

Орган Тодариста Запорожців.

Видає Пропагандно-Репрезентаційна Група Товариства.

ч. 5. Вересень-жовтень 1936. Париж.

— Всі покою широко прагнуть,
А не є єден гуж тягнуть:
Той на право, той на ліво,
А все, братя, тото диво,
Не маш люби, не маш згоди
Од ковтої взявши води, —
През незгоду всі пропали,
Сими себе звоклади.

Гетьман Іван Мазепа.

Ціна 2 кр., франка.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ
ТОВАРИСТВА ЗАПОРОЦІВ
Ч.35.

I листопаду 1936 року.

м. Жеф. Франція.

§1.

П.П. Почесному Голові Товариства, Почесним Членам Товариства, Управам Філій, Предст. членам та Старшим Груп Товариства приношу свою ширу подяку за надіслані привітання з приводу 10-річного ювілею Товариства.

Поділяючи думки, висловлені в привітаннях, окремо дякуючи всім організаціям та окремим особам, що надіслали свої привітання, Управа Товариства ще збільшить свою працю по поширенню та зміцненню Товариства.

§2.

Подаю до відома лист, одержаний від п. Почесного Голови Товариства:

"Високоповажаний Пане Полковнику!

Дуже Вас дякую за наділану відзнаку. Мене тішить сердечна увага Управи Товариства. Я думаю, що було добре, як би тепер же були приняті заходи що до охорони відзнаки Товариства. Кожний член Товариства повинен носити відзнаку при згromадженню емігрантів і кожний мусить посідати документ на право цю відзнаку мати. Видача відзнак новим членам повинна бути сполучена з асистенством двох старих членів.

Найбільше мене тішить, що Запорожці набувають сили та значіння в нашім національнім життю, бо часи, Ви самі знаєте, неспокійні.

Завжди я був того погляду, що 100 свідомих одиниць, спаяних вояцькою традицією, є страшною силою, - а нас вже с більше.

Привіт Панові Генералові Свариці, Управі та всім членам.

З Божою допомогою будемо старатись спільно прислухитись нашій національній справі.

Ваш М. Омелянович-Павленко."

§3.

Подаю до відома лист, одержаний від Почесного Члена Товариства п. Генерала Сварики:

"Високоповажаний Пане Полковнику!

Відзнаку Товариства Запорожців отримав.

Це вже вдруге на протязі короткого часу Товариство виявляє до мене свою пошану. Не знаючи за собою ніяких заслуг перед Товариством, вважаю це пошаною до моого рангу та віку.

Такий звичай Запорожців - шанувати старших та старіших - ставить саме Товариство надзвичайно високо під військовим та моральним поглядом.

Прошу Вас, Високоповажний Пане Полковнику, приняти та передати всьому Товариству мою ширу подяку за цей дорогий для мене подарунок, який я з гордістю буду носити. Бажаю Вам успіху в Вашій праці. Прошу памятати, що в разі потреби я завжди готовий допомогти Товариству, чим зможу.

Прийміть вислови моєї правдивої до Вас поваги.

Завжди готовий до послуг В. Сварика."

§4.

Вже в Інформ. Звітах ч.ч. 6 та 20 зазначалось про необхідність приступити до реставрації нашого бойового Стягу, Ікона з якого переховується при Управі Товариства. Нагадую п.п.членам Т-ва історію нашого Стягу:

Стяг був піднесений Запорожцям від м. Охтирки та повіту на Харківщині, яко подяка Запорожцям за звільнення ними Харківщини від більшевиків.

На малиновім полі була Ікона Божої Матері та напис: "Від м. Охтирки та повіту на Харківщині"; з другого боку, на жовто-блакітному полі, був Тризуб та напис: "З вірою твердою в конечну перемогу Вперед за Україну."

В 1919 році Стяг було врятовано Хорунжим САМАРСЬКИМ від більшевиків та польського полону.

За 18 років ікона значно потерпіла. За допомогою члена Т-ва Поручника Перебийніса ікона зреставрована, рівно ж зреставровано і зразок Стягу. Має бути куплений відповідний матеріал та замовлено вишити Стяг. На це потрібні кошти, які ми самі мусимо зібрати.

Подаючи це до відома п.п.членів Товариства, прошу Голів Філій та Старших Груп перевести серед бажаючих відновити наш бойовий запорожський Стяг грошову збірку, яку і надіслати Генеральному Писареві Т-ва. Okremo перебуваючі вояки свій добровільний даток мають надсилати йому безпосередньо:

Monsieur A.TARNAVSKI. 2, rue du Pont, 2. JOUEUF. /France/M-the &M/.

Поручником Перебийнісові за виконану реставраційну працю в імені Товариства приношу подяку.

§5.

Згідно побажань п. Почесного Голови Товариства, повідомляю:
1/ Управою Товариства будуть заготовлені посвідки на право носити відзнаку Т-ва. 2/ Відзнаку члени Т-ва повинні носити на всіх Зборах, Запорожських Колах та Сходинах Т-ва обовязково, 3/ Видача відзнак повинна проводитись Головами Філій та Старшими Груп в присутності 2x старих членів Т-ва га з допровадженням такої формули: "Пане/ранг та призвище! Товариство Запорожців уділяє Вам, як своїому членові, відзнаку Товариства. Цим Товариство Запорожців зобов'язує Вас свято берегти Його добру славу, яка освячена кровю наших найкращих синів."

§6.

Затверджую нових членів Товариства: до Парижської Філії - I вояка, до Філії при Управі - 7 вояків.

§7.

Т.В.О. Голови Смекурської Філії призначаю Сотника СЕМЕНЮКА замісцем захворівшого п. Підполковника ГАДЗІНСЬКОГО.

§8.

Підполковник МОКІЄВСЬКИЙ призначається Скарбником Парижської Філії з дня 10 вересня 1936 року.

§9.

24 вересня відбулося в Празі зібрання членів Товариства, чеської Групи. П. Почесним Головою Товариства Генералом М. ОМЕЛЯНОВИЧОМ-ПАВЛЕНКОМ було уділено кожному членові Т-ва надіслані Управою відзнаки Товариства.

Уділяючи кожному членові Чеської Групи Товариства відзнаку Т-ва, Пан Генерал звертався з формuloю, зазначеною під §5.

§10.

Пражська Група Товариства Запорожців надіслала за посередництвом Хорунж. КОРНІЙЧУКА для Управи Т-ва відзнаки, де-що зміненого в деталях зразку.

Висловлюю п.г. членам Пражської Групи свою сердечну подяку за увагу та лояльність. Відзнаки надісланого зразку мають право носити: Почесний Голова Т-ва, Почесні Члени Т-ва, члени Управи Т-ва, Голови Філій, Представники та Старші Груп Т-ва. Право носити такі відзнаки може бути дано З'їздом Запорожців, або Управою Товариства тим членам Т-ва, що відзначаться своєю працею в Товаристві.

§II.

Представників Товариства на Чехословаччину п.Хорунжому КОРНІЙЧУКОВІ зясувати Запорожцям та Вояцтву, що наше Товариство є організацією понадпартийною та понадгруповою і інакшою бути не може в силу розбиття еміграції на безліч ворогуючих між собою груп, що інше ставлення Товариства протиріило б принципу об'єднання нашого Вояцтва.

Хорунжому КОРНІЙЧУКОВІ за його працю висловлюю подяку та наказую продовжувати працю, не вважаючи на труднощі з боку ріжнобіжності думок та деморалізації певної частини вояцтва.

Наша ідея, нала традиція та наші засади є єдино правдивими, якщо ми дійсно бажаємо і стремимо до об'єднання українських вояків.

Не всім дано це усвідомити та зрозуміти, але зрештою все, що є чесного, не засліплінного партійним шовінізмом, не переслідувального персональних інтересів, приде до нас.

Радію ж нам признає майбутня Вільна Наша Держава та її Уряд.

§12.

Для користі справи бюлетені Товариства розсилаються безпосередньо Редакцією бюлетеня Головам Філій та Старшим Груп для розповсюдження серед членів відповідних Філій, чи груп; окремо ж перебуваючим членам Товариства безпосередньо на їхні адреси, а не через Управу Т-ва, як це було досі.

Управи Філій, Старші Груп та Представники Т-ва мусять надсилати гроші за бюлетені без зайвої затримки, яка лише гальмує справу видання.

Ціна бюлетеню підвищується до 2x французьких франків з огляду на значне подорожчання приладя.

Голова Товариства
Полковник ДУБОВИЙ.

Паріж, 1 листопаду 1936 року.

Десятирічний ювілей існування Товариства Запорожців знайшов широкий відгук серед українського вояцтва не лише у Франції, але і по інших країнах; озвалися на нього не лише запорожці, але і інші вояки з обох українських армій. Інакше і не могло бути, бо:

коли решта вояків з б. українських армій розійшлася по всіх емігранських групах, партіях, чи гуртках; коли взаємна ненависть між ними перейшла всякі межі; коли доходило до того, що український вояк ненавидів українського вояка більш, ніж свого справжнього ворога; коли один на одному піднімав озброєну руку, як то було недавно у Варшаві, -

запорожці лишилися справжніми братами по зброї і на еміграції.

Традиційне запорожське братерство не є порожнім звуком; в біді та нещасті запорожці завжди приходили один одному на поміч чи то бідною еміграцією копійкою, чи теплим словом та братньою порадою.

Ми ніколи не питали, чи потрібуючий допомоги був гетьманцем, націоналістом, республиканцем; чи ще чимсь іншим, - лише мовчики протягували йому помічну руку.

Як в минулому, боронючи Україну за Центральну Раду, за Гетьманщину і за Директорії, ми не сварилися між собою за форму влади, тим більше не робимо цього тепер на еміграції, вважаючи це за злочин перед Україною і її народом. Ми не хочемо бути тими божевільними, що в ім'я любові до України взаємно тягають себе за чуби, думаючи, що тим роблять прислугоу для Батьківщини. Запорожці уміли заховувати розвагу в крівавих боях з ворогом, заховали її і на еміграції.

Свідомість нещастя Рідного Краю примушує нас ще більше зміцнити нашу сдність, безкомпромісово і високо тримати наш запорожський стяг: "УКРАЇНА ПО НАД УСІ!" УКРАЇНА САМОСТІЙНА СОВОРНА, УКРАЇНА ДЕРЖАВНА.

Це не значить, що запорожці не сміють мати своїх симпатій до тої чи іншої форми державності, або належати до тої чи іншої політичної групи, чи партії, але в лоні Товариства є лише вояки, які завжди готові підтримати кожний реальний серйозний чин для визволення України.

Окремі члени Товариства Запорожців можуть бути гетьманцями, республиканцями, націоналістами і т.и., але запорожці ніколи не забувають і не забудуть, що бути патріотом - це значить підпорядковувати свої персональні політичні симпатії, чи переконання моменту вищого порядку, державності.

В цьому є наша сила, в цьому є залог майбутньої користі для України, бо лише сама тісна щира співпраця всіх наших станів, чи класів, всіх взагалі українців без ріжниці персональних, чи інших переконань приведе нас до державності, до самостійності, а не колоніальної Української держави.

Неминучість виbuchу збройного конфлікту, що кожної днини може затрясти Європу і перекреслити існуючі державні кордони, вимагають від нас тепер, як ніколи, об'єднання всіх наших патріотичних сил, а в першу чергу всіх б. українських вояків зі всіх б.-і теперешніх-армій.

УКРАЇНСЬКИЙ ВОЯЧЕ-ПАТРІОТЕ!

Як що Тобі остоғида партіана балаканина і партійні сварки,
Як що Ти відчувавши і розумієш відповідальність переживаємої хвилі,
Як що в критичний мент Ти не хочеш опинитись в стані розпорощених овець,
яких чужий господаръ заганятиме до своєї кошари,
Як що Ти бажаєш бачити Україну вільною і волієш згинути за Неї смертью
лицаря на полі Слави, а не хочеш зложити свої кістки за чужі інтереси,-

СТАВАЙ ВЛАМВІЛЯЧЗАВОРДРУЗІВ

СТАВАЙ В ЛАВІ ЗАПОРОЖЦІВ!

СТАВАЙ САМ І КЛИЧ СВОЇХ ДРУЗІВ!

СТАВАЙ СЬОГОДНЯ! Твоє "НЕ ЗНАВ", "СПІЗНИВСЬ" і "ПОМИЛИВСЬ" у слушну годину ТОБІ НІ ПОМОЖЕ І ТЕБЕ НІ ВРЯТУЄ!

Оцінка діяльності нашого Товариства ліпше всього доводиться поширенням його ідей серед суспільства, невпинним його ростом, потирюванням членства. Ми з чистим, спокійним сумлінням беремо на себе обов'язок не розачурувати наших позитивніших численних членів, що прийшли до нас з позним довір'ям, шукаючи морального національно-патріотичного задоволення.

ЗАПОРОЖЦІ НЕ ЗРАДЖУВАЛИ І НЕ ЗРАДЯТЬ!

СЛАВА УКРАЇНІ!

Цілком натурально, що кожний активний член Товариства бажає своєю працею принести як може найбільше добра Товариству. Щоб здійснити це бажання, треба знати, як та в якому напрямку треба працювати, треба памятати, ~~що~~ Товариство наше бореться не за провід, а за ідею.

Аби безпомилково знайти ті засоби, які мусять привести до перемоги ідеї я вважаю найліпшим пригадати ті випадки боротьби за ідею, які привели до перемоги цієї ідеї, та розглянути, які саме чинники спричинились до цієї перемоги.

Найбільш близької перемоги, як перемога християнської ідеї в цілому світі, ми не знаємо.

Всім відомо, що після смерті Ісуса Христа де-кілько людей зовсім неосвічених, бідних, не маючих ніяких матеріальних засобів, пішли в світ проповідувати ідею християнства, і ця ідея, не дивлячись на несприятливі умови, перемогла всі перешкоди на своєму тернистому шляху, хоч проти неї боролись і влада, і сила, і багацтво, і освіта.

Щож це була за сила така, яка все це змогла перебороти? - Сила ця - це була непоборна віра в правдивість своєї ідеї, готовність принести в жертву для своєї ідеї все, що у них малоє - майно, родину і навіть саме життя. Крім того, кожний лічив своїм обов'язком не тільки слідувати самому ученню принятій ідеї, але ще й розповсюджувати її во Славу Божу.

Надзвичайно високий моральний стан перших християн, всі принципи християнської моралі разом з твердою вірою, з готовністю претерпіти до кінця, все це викликало навіть у ворогів почуття поваги та здивування, і все це і привело до близької перемоги, до поширення та приняття цієї ідеї майже цілим світом.

Мені можуть відповісти на це, що то були другі люди, інші умови життя, але можна навести аналогічних прикладів і з пізнішого багато часу, на всій історії людності - від самих старіх часів і аж до сучасної нам епохи - ми вчимось, яка то велика сила тверда віра, як малі спочатку гуртки людей, спаєних одною вірою розросталися та виростали у величезну силу, як осягали того, що їхньою ідеєю пересякалися цілі народи.

І в кожній вдало закінчившійся боротьбі ми знаходимо одні і тіж спільні риси: тверда віра, глибоке переконання в своїй ідеї, постійне невпинне розповсюдження своєї ідеї, вербування все нових і нових адептів, нарешті, власний приклад і велика персональна моральність.

Це - позитівні приклади, з яких нам треба у своїй праці користатись.

В нашім емігранськім життю, на жаль, переважають негативні приклади, на яких можна навчитись, як не треба працювати і чого в своїй праці нам треба уникати.

Розглянемо, як повстають та живуть наші емігранські організації.

Збирається якась кількість людей, бажаючих об'єднатись під якоюсь ідеєю. Чи всі вони поділяють цю ідею, чи згодні вони життя своє за неї покласти, чи вірять вони в ню?

Ні! далеко не всі: одні вступають до цієї організації тому, що тепер є модно бути членом якоїсь організації, другі - тому, що люди, очолюючи цю організацію, є їхніми приятелями, чи добрими знайомими, чи заслуговують, на їх погляд, поваги та довіря, треті - сподіваються щось заробити на цій справі.

Чи такі люди є корисні для організації, чи вони цікавляться працею, чи вони можуть та бажають розповсюджувати ідею своєї організації?

Гадаю, що ні.

Часто трапляється, що самі ініціатори, навіть, утворюють організацію не для користі справи, а для того, щоб мати якесь помітне становище; скажемо, наприклад, головування в якійсь організації може бути їхньою першою ідеєю, а другою такою "ідеєю" може бути те, щоб за це головування ще й гроші платили, незалежно, хто буде "патроном": аби лите платив.

Але, навіть, припустимо, що голова організації та другі керовники вірять в користь, велику вагу та необхідність їхньої ідеї. Щож вони роблять для розповсюдження своєї ідеї, для поширення своєї організації?

Маже нічого! Де-коли хтось з них прочитає якусь лекцію, тема якої часто так відноситься до їхньої ідеї, як історія балету до агрономії.

Чи вони інформують своїх членів про свою працю, свої сподівання, свої наміри та про свої досягнення? Майже ніколи. Вони щось роблять тишком-нишком. Цілком природне, що як і були якісь члени, то вони, не тільки не були покликані до співпраці, а лишаючись майже завжди непоінформованими, гублять інтерес до організації та стають цілком пасивними.

А як же з поширенням ідеї організації? При таких умовах, члени організації поширювати свою ідею нездібні.

Коли закладалася організація, коли відбувалися збори ініціаторів для усталення точок погляду, для вироблення статуту, коли відбувалися загальні збори для затвердження статуту та обміну думок в зв'язку з цим, то на деякий час цик інформацій вистарчало, і члени широ ставилися до своєї організації. І дійсно, в нових організаціях у перших часах їхнього життя ми спостерігаємо якусь працю та дінамізм, організація поширяється, але згодом за браком інформацій та зацікавлючої праці для рядових членів інтерес членів зникає, - і організація чи стас на мертвій точці, чи зовсім умірас.

Припустімо тепер, що провід організації є на своєму місці: працю, намагається щось корисного зробити для поширення своєї організації, намагається розповсюдження своєї ідеології, намагається, навіть, нарешті зацікавити своїх членів та притягнути їх до співпраці. Як на це відповідає переважаюча більшість членів? А ось як!!

Віра? Кажуть, що всі твердо вірять; але нам всім добре відомо, що "віра без діл мертві с".

Найелементарніші обовязки членів якої-будь організації? - Емігранські організації здебільшого установлюють місячні членські внески дуже невеликі: від 2-х до 5-ти франків, пересічно - 2 франки. Ці невеликі внески часто не всі члени вносять до організації, безробітні ж і цілком звільнюються від плачення будь-яких внесків. Я думаю, що ці 2 франки на місяць абсолютно не поможуть безробітному, і як би він хотів, то завжди міг би їх заплатити.

Жертвоність? - Ліпше і не говорити про нашу жертвоність.

Моральність? - Як у нас стоїть справа з моральністю, відомо всім. багато родин розвіто, всі шукають насолоди життя, живуть не по засобам, боржаться, позичають гроші, напевно знаючи, що віддати їх не зможуть; багато серед нас таких, що морально так опустилися, що при всім бажанні і допомогти їм не є вже можливим.

При такім стані організація не тільки не зможе притягнути до себе нових, моральних членів, але для національного представництва за кордоном з'являється шкідливий.

Ось - приклад життя сучасної організації за кордоном з суворою на критикою. Звичайно, такої організації у нас не існує: всі негативні риси, які зокрема зустрічаються по різних організаціях, я звів для більшого реферу до однієї. Критика ж є не тільки бажана, але й існіче потрібна: треба пам'ятати, що незадоволення, чи опозиція дас імпульс до руху, бо задоволеному часто бажається відпочити на лаврах, тай справді: для чого ж працювати, коли все є добре.

Отже з цих двох історичних позитивних прикладів та одного сучасного фантастичного, але цілком життєвого негативного легко можна вивести підсумок тих рис, які потрібно мати членам організації, аби допомогти організації досягнення поставленої нею мети.

Ось вони ці риси.

Непоборна віра в свою справу, - незірвуючим нема місця; жертвоність усім для справи, - ті, які б'ють себе в груди та кричать, що готові завжди життя своє покласти за ідею, а самі відтягають мент сплати нещасного франка не тому, що його у них нема, а тому лише, щоб він довде полежав в їхній кишені, ті мусить зрозуміти, що кожний мусить лічити своїм обовязком пірити ідею, для здійснення якої він до організації узвійшов, кожний мусить внести і свою лепту для допомоги праці організації, не говорючи вже про суворе, ретельне виконання своїх обовязків.

Девіз нашого Товариства, Товариства Запорожців, - "Держава по над усе", - мусить поділятися усіма свідомими свого обовязку українцями; наша мета -

осягнення своєї власної держави - з метою всіх свідомих українців; засоб для здійснення цієї мети - для всіх один: - активна боротьба, скерована по належному шляху.

До вищезазначених рис треба ще додати високий моральний стан членства, бо організація, яка терпить у своїх рядах аморальний елемент, не може сама бути моральною. Визначну ж рою моральності навіть і большовики за останній час зрозуміли.

Залишається ще згадати про необхідність послуху та поваги з боку молодших до старших; це є головні елементи дисципліни, а без дисципліни ні одна організація не тільки не може розвинутись, а навіть і існувати.

Отже, як що члени Товариства розвинуть у себе всі ці риси у вищій мірі, успіх Товариства буде забезпечений, і йому не буде страшний ніякий ворог.

Ген.-Хор. СВАРИКА.

-У ВСЯКІМ ВІЙСЬКОВІМ ЧИНІ УСПІХ НА ТРИ ЧВЕРТИ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ДАННИХ МОРАЛЬНОГО ПОРЯДКУ, І ЛІШЕ НА ОДНУ ЧВЕРТЬ ВІД МАТЕРІЯЛЬНИХ СИЛ.-

НАПОЛЕОН.

Хорунжий Арх. А. КОРНІЧУК.

ДО СПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТІВ.

Кожному українцеві, який уважно розгляне наш сучасний стан і незадоволений ним буде шукати в нашій історії причин до нещасливого розвитку наших визвольних змагань, стане зрозумілим, що винуватцями нашого національного нещаства не є лише обставини, які зрештою є об'єктивні і міряють кожному по його заслугам.

Виникне питання, чи зробили ми все від нас залежне, щоб покласти підвалини для створення кращих обставин? - На це питання у всій нашій історії рісю інших народів, находимо, що ми ніби то бідніщи, чогось нам бракує, цілком народом здоровим, повним сили. І як той хворий, так і ми наче б то роба та чим масмо її лікувати.

Тому, що наша народна хвороба досить давня, що вона скомплікувалася, зробилася многобокою, тяжко встановити точну діагнозу: треба розділити її на окремі частини і ті частини намагатись оздоровити.

Спробуємо тут зробити діагнозу одного нашого недостатку, я б сказав, найголовнішого.

З огляду на те, що в нашій історії є аж занадто багато часу, що ми проходили на службі чужим політичним і економічним інтересам, не було у нас чачи і навіть хотіння і розуміння подбати про інтереси свої. Ті ж, що в той чачи якоіс форми суспільної чи політичної організації між українцями; тому нам бракувало умов, при яких ми могли б виховувати в собі і своїх співгроля другого, почуття толерантності одного українця з інтересами україння, що всяку сварку, всякую незгоду ліпше полагодити між собою своїми засоритись, ніж йти до чужого сусіди, та що краче в певній справі зі своїм сва-

зучився шанувати здібності та досвід цієї верстви, бо вона служила не своїм, які показали більше здібності в справах суспільних, зникала пошана до свого "пана", і народ служив чужому, гіршому.

В наслідок цього, під час нашого національного і державного пробудження хоч і був на початку імпозантний спонтаний народний рух, але коли прийшло до творення організації державного життя - народ не зумів оцінити, а

ні відріжити дійсно чесних, здібних людей від пройдисвітів, і на чолі складових частин держави - війська, адміністрації, суспільства і т.и. - часто опинялися люди, які вміли лише слідувати низким інсгінктам натовпу і нашу справу компромітували й руйнували.

Прокляття це тяготить і над нашою еміграцією. Хоч вона помірно і невеличка і не має давніх зв'язків з закордоном, проте вона не зуміла нічого ліпшого зробити, як розбитись на безліч ріжних гуртків і організацій і цим свою і без того малу силу зменшити до мінімума. Велика кількість наших взаємно між собою ворогуючих організацій зовсім не свідчить про велику кількість ріжних ідеольогій, бо стільки ідеольогій не може навіть бути. Організації множились тому, що було за багато людей остільки амбітних, що кожний з них годився бути не менше, як "головою", і тому треба було творити нову організацію. Кожна з цих нових організацій проявляла своє життя антагонізмом по відношенню до організацій інших, як це не раз бувало, напр., в Празі.

За такого стану, який так гармоніював із жахливим станом нашої справи на міжнароднім форумі, зродилася акція Всеукраїнського Національного Конгресу. Акція остільки здоровая і потрібна, що, здавалось, ні один українець, ні одна українська організація, чи група не виступить проти думки таким способом сконсолідувати українські сили.

І щож? Вже майже три роки справа тягнеться, ентузіазм для цієї справи, що виник на початку, в багатьох змучених українських серцях вже почав упадати; напруження не могло так довго тривати, а справа не посунулась ані трохи вперед: вже не дотримано кілька термінів, призначених на скликання Конгресу.

Чому ж таке проволікання? Тілько тому, що в Підготовчому Комітеті, - в якому, до речі, не заступлені дві течії української державної думки, - представник одної там заступленої орієнтації досі не погодився на закликання груп останніх, особливо гетьманської; решта ж членів Комітету не-здібні були найти способу, щоб - або цього представника усунути, замінивши іншим, або закликати неприсутніх без його згоди. Вже на протязі трьох років не нашли ніякої формулі, щоб зрулити з місця справу, яка, здавалось, заколикала б цілим українським народом.

І навіть непомітно жадного явища, яке б свідчило про те, що Підготовчий Комітет перестане топтатись на однім місці, найде вихід з цього становища. Находяться вже люди, які твердять, що Конгрес не зможе відбутись, бо, мовляв, всі сусідні держави-вороги відродження держави української - не допустять, щоб ми сконсолідувались та за допомогою провокаторів всі такі наші спроби розбють.

Здається, що невдачу можна пояснити хитроумними засобами, які вживаються тими українцями, що до цієї акції приєдналися; коли ж ця невдача і є очевидно, серед самих українців...

Але більш правдоподібним є, що консолідація з гори не має успіху тому, що занадто мало є у нас, українців, складників, окремих груп і одиниць, які припускають думку, що кожний з нас має однакове право працювати по будові української державності, а також признають принцип, що в цій праці кожний має займати місце відповідно своїм силам та здібностям, що нічия амбіція не втратить на тому, коли представники усіх державницьких організацій утворять якусь форму консолідації.

Тому, що наші політичні групи/а їх є що-найменше три/ не мають хоч трохи доброї волі подати одна другій руку в ім'я згоди і миру в українськім народі, то всім ліпшим українцям не лишається нічого іншого, як шукати ділянку до об'єднання таких українських елементів, які найбільше надаються до організаційної дисципліни, які розуміють, що в об'єднанні є сила, що не може бути воїк без генерала, а генерал без воїка, які прагнуть української держави без огляду на можливу її форму, які, нарешті, хотять чесно знати відповідно своїм здібностям місце в рядах тих, що своєї держави прагнуть.

Так примодимо до думки про організацію українських комбатантів.

Коли брати сразу організації комбатантів поважно, то треба рахуватись з цілим українським народом, посідаючим різні території, що тепер знаходяться під владою кількох нам ворожих держав. Не можна що справу розглядати лише як одну з питань нації еміграції, бо не можна собі уявити, що лише

еміграція буде мати рішуюче значення в справі організації українського народу взагалі.

Справою комбатантів використається одна з великих можливостей організаційного виховання нашого народу; організацію комбатантів, відповідно поставлену, по тому значенню, яке вона може мати, треба розглядати так само, як організацію спорту, кооперативів і - до деякої міри - як організацію церкви. Себ-то охоплює різні галузі народного життя. Ред./.

Такого трактування цієї справи вимагає від нас недостаток організаційних можливостей в національному значенню і смислі взагалі, - і тому треба користатись будь-якою можливостю, і то обережно, щоб її якоюсь хибою не зменшили.

Можуть бути запитання: як же поширювати організацію українських комбатантів, скажім в Радянщині, або в Румунії?

Звичайно, справа не є легка і не може зреалізуватися за короткий час, скажім, за рік; але життя народу незмінно роками.

Хоч і тяжко, але напевно буде можливим, не дивлячись на усі репресії і заборони, просочитись і на Велику Україну, і до Румунії, не кажучи вже про Галичину. В одній частині українських земель це будуть організації конспіративні, в другій - легально-самодопомогові організації б.вояків і т.и. Лише треба дуже ретельно подбати про те, щоб основний, загальний регулямін цієї організації комбатантів-б.вояків, вироблений тут на еміграції, був конкретний, ясний; щоб по своєму загально-національному характеру й вимогам, які ставлятимуться членам організації, дійсно заповнював прогалину в статутовій літературі наших організацій, щоб своєю ідеологією захопив думку й світогляд наших вояків, щоб ця ідея була ясно інтерпретована, щоб збудила у всіх максимум віри та щоб свою толерантією до всіх українців запобігла ворожнечі з боку тих з них, які з тих, чи інших причин до неї зразу не пристануть.

Як має бути стилізований такий регулямін, - про це подбас комісія, зłożена з представників організацій та окремих осіб, що до цієї акції зголосяться. Треба лише звернути увагу на те, щоб в ньому не було ніяких бомбістичних фраз про непереможну армію українських комбатантів, треба уникати того, щоб регулямін не робив фальшивого враження, що засновується вишкіл якоїсь нової армії, яка зразу ж і піде на Україну.

В регуляміні цьому має бути підкреслено, які обов'язки покладаються на кожного члена помимо часу збройної боротьби в його повсякденнім цівільнім життю, де він має бути достійним воєком на полі організаційного виховання нашого народу, дбати про підвищення в ньому почуття солідарності та національної дисципліни.

Регулямін мусить уявляти собою тверду, стройну систему, незалежну ні від зміни обставин, ні від зміни проводу організації, систему, в якій не було б місця примхам одиниць з проводу, де б провід мав точно окреслені напрямки своєї діяльності.

Ми, на жаль, не маємо в організації нашого народу прикладів таких систем, які-б перетривали особи, що провадили їх в життя. І великі народні рухи в нашій історії найчастіше були звязані з судьбою осіб, що стали на чолі їх. Держава Богдана Хмельницького занепала майже разом з його смертю; подібно сталося і з державою Гетьмана Івана Мазепи. І багато інших таких дрібніших прикладів.

Якби кожен з велетнів нашої історії подбав свої думки, погляди і метою своєї праці сформувати в таку систему, щоб його спадкоємці лише продовжували його працю, а не зачинали її знову, - то напевно, що судьба нашого народу склалася б інакше.

Чому у нашого народу не зверталося взагалі уваги на систематичність в організаціях будь-якого характеру, здебільшого, значення тієї чи іншої організації було однозначне з авторитетом особи, що стояла на чолі, і часто, коли ця особа організацію кидала з тих чи інших причин, або була іншим способом ліквідована, то організація... тихенько собі зникала.

Одна з причин цього явища полягала в тому, що основоположники якоїсь організації мало старались про полірення її, про популяризацію її ідеї; така організація консервувалася, члени її втрачали зв'язок з нарощуючим новим життям, якого ці люди не розуміли/і воно їх не розуміло/ - організація вмирала.

Було і є у нас також багато людей, що, не пасуючи своїми поглядами ні до одної існуючої організації, - власне не хотячи підпорядкуватись ніякій організації, - творили організації лише для власної слави. Такі організації зникали напскорше.

Це - ті найможливіші помилки, які можуть трапитись при організації комбатантів, і яких ми мусимо остерігатись всіма засобами.

Ми, бувші українські вояки, перевівши збройну визвольну боротьбу, переживаючи довголітнє тяжку еміграцію, мусимо все вміти вчитись на помилках нашого минулого. Признаючи велику вагу комбатанського руху, мусимо подбати, щоб він не став знаряддям якоїсь політичної орієнтації. Також не смімо будувати нашу організацію лише на авторитеті якоїсь особи, бо це цінність минаюча. І особа з авторитетом найвищим має підпорядковуватись авторитетові вищому, яким має бути наша правова - в нашому розумінні можливостях - тверда всенаціональна федерація комбатантів.

Такою вона не стане сама собою; не можна при її творенню обминати якось питання її характеру, мовляв: там видно буде. Треба добре обговорити й конкретизувати всі організаційні норми федерації, вклади її в певну систему, якої слугами будемо всі, від найстаршого до наймолодшого в ім'я кращого будучого нашого народу.

Не можна й не треба чекати, що зразу ж на наш заклик збереться ціла армія комбатантів і зробить таке враження, що ми без бою здобудемо свою державність. Це буде помала праця по вибудуванню мілітаристично-національного світогляду, неподібного ні до лімонадного світогляду інтернаціонального братерства наших деяких лівіших угруповань, ні до світогляду таких наших угруповань, що голосять, ніби то щастя України спочиває в їхній перемозі, хоч би й мала ця перемога дістатись їм ціною життя всіх українців, інакше думаючих. Це буде помала тиха праця виховування між нашим народом духа товариськості, толерантності до всіх українців, національної солідарності за всяку ціну. Світогляд комбатантів полягає в тому, що українську державність збудують лише сполучені силами всіх українців і то не гаслами, а невпинною працею кожного.

Це є програма максимальний. Будуть закиди, що така організаційна система буде за тяжка для українців-емігрантів, вимагатиме великої міри самопожертв. Це правда. Буде вона тяжка. Але вся наша боротьба не була легкою і вимагала та вимагатиме від нас жертв ще більших.

І ми до тих жертв будемо приготовані багато краще, коли підімдемо до них такою твердою організацією, якою має бути організація комбатантів.

Творці цієї системи організації не потребують лякатися цих труднощів. Сподівасмось, що наші комбатанти скоріше підуть до стройної твердої організації, яка вимагатиме від них самопожертв, але дещо їм почуття задоволення працею і праці, - ніж вони йшли до сьогочасних різних організацій, які - як відомо - порожніють, бо дуже мало вимагають від своїх членів, менше дають їм морально-національного задоволення, - і тому дев'ятдесят відсотків наших людей не є зовсім організовані.

Приймасмо за аксіому, що кожна організація, яка називає себе українською, має свою метою поліпшення тої, чи іншої галузі нашого життя.

На практиці ця мета мало коли була досягнена, бо здебільшого організацію розуміли як певного роду забаву, розуміли як певного роду демонстрацію, мало коли працювали над вихованням себе і свого оточення.

Українське життя в порівнанні з громадським життям інших народів було досить бідне та хаотичне, майже не видно було якоїсь визначної організації, що репрезентувала б до певної міри настрої нашого народу.

В часи великих здвигів були різні імпровізації, але не було організаційної традиції, /вони були, але за своє дуже коротке кількамісячне існування не могли дати бажаних наслідків. Ред./, тому і не лишилось тривалого ефекту від цих імпровізацій.

Причини неуспіху були переважно одні і ті ж: було бажання зробити що найбільше шумну демонстрацію, але для систематичної праці якось бракувало витривалости, мало хто до цього "знижувався", бо це була "чорна" праця, кожному ж хотілось грati ролю, яка перевищувала його здібності та знання.

Організаційні методи, які ми вважаємо необхідними для організації комбатантів, треба було б приміняти до всіх українських організацій взагалі.

При такій систематичній праці наші ліпші організації кріпали б, слабіше усталений, - і тоді на нашому народному тілі не буяли б паразитні демагогічні "організації", що так наших громадян дезорієнтують і наші сили так ослаблюють.

Комбатанти, які б. вояки, звиклі до послуху, до твердої військової дисципліни, найкраще могли б засновувати організацію, яка в належних умовах могла б об'єднати в собі величезну більшість нашої еміграції і взагалі заклас-ти початки здорового організованого життя нашого народу.

Комбатанти наші не зроблять цим способом якоїсь революції в життю національного народу, але матиме велике значення в еволюції цього життя, в розвою і кріпленню організаційних методів, у вихованні здібності нашого народу до наших здорових методів, а тим самим і в скріпленню нашої солідарності та національної дисципліни, - що вдастся зробити лише національній організації, яка почне свідомо систематично провадити своє організаційне життя та скерувати свою діяльність в належнім напрямку.

Тепер у нас панує принцип: "я мушу лаяти, бо мене лають." Цей принцип мусить хтось перший залишити, хтось перший мусить стати на шлях свідомої толерантності й солідарності до всіх українців. Цю просту істину народ нам ніколи не зможе обійти, це є закон природи і людства.

До оздоровлення ми зможемо прийти лише шляхом творчої конструктивної праці, і, хто перший на цей шлях стане, той буде мати велику заслугу перед нашим народом. Чи зможе такої заслуги досягти майбутня федерація комбатантів, якщо вона піде під егіду якоїсь політичної орієнтації, або якщо диктатом для неї буде авторитет якоїсь одної особи? - Рішуче ні!

Бо відомо всім, що у нас немає ні одної політичної організації, яка б в значній мірі переважала над іншими; отже, якби комбатанти увійшли б у підлеглість до будь-якого політичного угруповання, то тим самим збудили б недовір'я всіх політично інакше орієнтованих, себ-то мали б членами лише віроісповідників данної політичної групи, а, значить, в сучаснім розгардіях Української еміграції нічого б не змінилось.

Так само справа стоїть і з авторитетом одної особи. Наша еміграція не має/на жаль.Ред./ні одної особи, якій би підпорядкувались всі українські організації,/бо ще далеко не всі українські емігранти визнають, що "Держава по над усе".Ред./.

Збудована на принципі підлегlosti якоїсь політичній групі, федерація комбатантів не може мати значнішого успіху, була б собі невеличкою купкою людей, що розмежила б собою число наших "невинних" - коли брати масштаб національний - організації.

Другий принцип обдарував би нас правдоподібно організацією, на якій би висунувся ще один кандидат на провідника держави/з розвитком організації росли б, можливо, і амбіції її керовника; що це можливо, може служити доказом те, що у нас дуже легко було "прикащику" зробитись міністром, а поліційному дрібному урядовцеві - генералом./; могла б виникнути ще одна авантюристична комбінація/ за ласковою допомогою якоїсь сусідньої держави/, і нам національно-організаційний хаос ще побільшився.

Зазначені вище помилки признає кожний свідомий чесний український патріот, як також і те, що допускатись цих, вже відомих, помилок на далі - значило б застосовитись на мертвій точці і добровільно відмовитись від належного розвою української справи взагалі.

Як це все зрозуміють творці нашої майбутньої федерації комбатантів - покаже будучина.

Хор.Арх.А.КОРНІЙЧУК.

...За девять місяців 1648 року Україна так перемінилась, як не змінялася вона віками: громадські стани перемішалися і злилися в розумінні українського козака; звязок, що злучав Україну з Польщею, був розірваний, але визволення ще не було докінчене: кипіло ще зворушення, і хто міг відгадати, що з того вийде? Сусідні держави, що ворогували з Польщею, шукали тоді для себе користі в звязку з Україною.

Поляки намагалися як найскорше замиритись з Українцями; король казав: "Богдан Хмельницький й козаки причинили Річі-Посполитій таке спустошення, якого ще не було, відколи Польща на світі. Коли не власкавимо Богдана Хм. і все військо запорожське, то треба сподіватись ще гіршого."

...Хочуть нас уловити, - казав Джеджалій - щоб ми ярмо польське з себе скинувши, знову наділи. Нехай зникнуть ваші солодкі дари: вже тепер нас не загнущаєте; не словами, а шаблею розправимось з вами, коли хочете. Майте ви собі свою Польщу, а Україна нам, козакам, нехай залишиться.

"Ні рації, ні пересвідці" - каже самовідець.

Підполковник МОКІЄВСЬКИЙ.

СЛУЖІМО НАЦІЇ, А НЕ ПАРТІЇ.

/До Запорожської ідеольогії/.

ТОВАРИСТВО ЗАПОРОЖЦІВ займає окріме місце в українськім життю, на обрію якого в моменти переходові, революційні повстають у великій кількості нові партії, союзи, громади та клуби з надзвичайно модерними програмами, з гучними гаслами і величими обіцянками все зреформувати і все зробити.

Більшість цих організацій за краткий час зникають так же швидко, як і народились. Це може й добре, бо менше шкідливо для нації.

Але історія наша вчить, що - на жаль - разом з безвартісним шумоминням часом зникає і забувається багато доброго, або цілковито деформується, тратить своє первісне значення.

Цього не трапилось з ідеєю і організацією запорожців, які як той фенікс відроджуються, перетворюють свої ідеї в акцію, у чин, повстають знову у всій своїй силі і чистоті, робляться одною з головних сил в боротьбі за державність.

Пояснення цього виняткового явища треба шукати в тому, що проти ідеї, справжньої, правдивої та широї, немає сили: вороги і обставини можуть знищити все, але безсильні вони проти вільного запорожського духу, що є вічним і непереможним, що житиме так довго, як буде жива Нація Українська.

Персоніфікація цього духу - це запорожці, люди волі, холодного розуму, хоробрости і горячого серця. Серед них переховується і живе свята запорожська ідея. Велика вона і проста.

Це - служба Нації; не словами, не програмами, не мудрими рецептами непроханих лікарів-шарлатанів, але, спираючись на кохання до рідного народу і рідної землі, на ділі, чином, творчістю, високою персональною і товарицькою моральністю, непорушною християнською вірою, національною гордістю та славними традиціями.

Ідеї цій на протязі століть служили наші предки і накреслили шлях нащадкам. Тому сучасна запорожська ідеольогія не є річчю штучною, робленою або змалюваною з якихсь чужих зразків; вона є органічним виявом української души, волі і характеру.

Сучасні запорожці є дітьми свого часу, і вони не думають переносити до сучасності звичаї і всі зовнішні прояви славетного для України ХУІІ-го століття, але духовну, моральну, ідеольогічну традицію запорожці ХХ-го віку переймають від своїх предків-лицарів, творців Держави, і вважають, що творять і мусять творити з ними один нерозривний ланцюг.

Тому і поклало Товариство Запорожців своїм головним завданням плекання властивих запорожцям якостей духу, прикладення до сучасного життя запорожських принципів, запорожського ідеалу вірности, віри в успіх і правоту, братерства, карности, самопосвяти і самоудосконалення.

Тому прагне Товариство усі питання ставлення до держави, до політики внутрішньої і зовнішньої, до інших українських організацій, розвязувати не в спосіб теорії, не приняттям якихсь - може і добрих - чужих зразків, а в органічнім звязку з реальним життям, згідно з традиціями та вдачею Великої Нації Української.

Тому Товариство Запорожців не може бути організацією якоїсь партії, якогось клясу, чи стану. Запорожці були і є лицарським об'єднанням патріотів, що добровільно беруть на себе обв'язок, не дивлячись на що, непомітно, не з-за нагороди служити Нації.

Гаслом Запорожців є "УКРАЇНА ПО НАД УСЕ", і запорожці багато разів на протязі нашої історії довели свою вірність йому.

Вірно служили вони ідеалові і першій четверті цього століття за різних форм влади; готові і тепер і завжди до служби Самостійної України.

Підполковник МОКІЄВСЬКИЙ.

... - "Використанням всіх національних енергій і здібностей, я спроможусь піднести Іспанію на той рівень, що належить їй по історичному, праву і якого вона вже досягала в минулім; цього ми ослігнемо самою тісною співпрацею всіх класів іспанського благородного лицарського народу." -

Генерал ФРАНКО.

Згадуючи наше недавне минуле, у кожного українського вояка-патріота з'являється питання: пошо за Гетьманщини, у Київі, формувавсь і мав повстати т.зв. "Особий Корпусъ" та відділи "Южной Армії". Чи ці формациі були потрібні для оборони самостійності України?

Ми думаємо - ні! Противно, це в тяжку, критичну для молодої Української Держави хвилю, могло їй лише пошкодити.

Як відомо, корпус цей мав складатись з двох дивізій 4x полкового складу. Його мали сформувати майже виключно з москалів, яким не перейшло 35 років. До нього приймались старшини, юнаки і підстаршини; ці люди горіли ненавистю не тільки до самостійності України, але й до всього українського.

Воякам цього корпусу було дозволено носити уніформу російської старої армії. На чолі Корпусу був Генерал Князь Еристов.

На розташування корпусу був призначений чималий шмат української території, а саме українське пограничча між Путівлем на Курщині та північною частиною Харківщини аж по Суми.

Найбільш що вражало кожного Українця, це те, що корпус був виділений з підлегlosti Військового Міністерства, а підлягав самому Гетьманові безпосередньс.

Не забулись нам і сумної пам'яті "офіцерськія" дружини, що складались з москалів, які з нахабним виглядом розгулювали по Київу. Це т.зв. охотники-/добровольці/. Вони за дозволом влади вербували по всій Україні вояків для поповнення т.зв. "Южной Армії", що формувалась на території Донського Війська.

В останні часи Гетьманщини ці "лицарі" особливо дали себе піznати. В Київі замаячили трохкільзорові прапори, український прапор зневажався. Памятний розгром Українського Клубу "Батьківщина" в Київі, знищення погруддя і портретів Шевченка, арешти українців, часто без жадної підстави, - все це було ділом розперезаного московського, або змосковщеноого старшинства.

В коротенькій замітці - очевидна річ - не можна ці два явища докладніше розглянути. Тут лише їх занотовується, як річі, що були шкідливі для України.

Гетьманська влада допустила велику помилку, дозволивши формування чужонаціональних військових частин на українській території.

Московське старшинство, тікаючи від більшевиків, знайшло рятунок і підживилось на Україні. Почувши в собі силу, воно ,як та гадюка, вкусило господаря, що її огрів у своїй пазусі.

Від Редакції.

Містячи цю сумну згадку з нашого недавнього минулого, думаємо, що варто було б розглянути чисто принципіальне питання: чи можна, взагалі, терпіти на своїй території чужонаціональні військові формациі; з цим питанням нам можливо що буде стрінутись і практично.

Московські старшини, що були в оточенню Генерала Графа Келлера, почувши свою силу, направили її і проти українців взагалі, і проти Голови Держави. Як відомо, вони почали творити змову, щоб усунути самого Гетьмана і передати всю владу Ген.Келлеру./Арх.Русск.Революції, т.XVIII, стор.I47/.

"Особливий Корпус" малося на увазі створити для того, щоб позбутися безробітного московського старшинства. Саме цей неспокійний і небезпечний елемент і мали вислати на прикордонну смугу, а фактично на фронт, бо там фактично ще була війна. Запорожці, що стояли також на півночі Харківщини, відчували її на своїх плечах: вистарчить згадати хоч би за насоки Тарашанської дивізії. - Ми вороже ставились до Гетьмана за творення цього корпусу; може не розуміли цього кроку, а може були й праві. Але і Москалі не були до нього прихильні: "Скоропадський повидимому предполагаетъ ввести всѣхъ въ заблужденіе, намѣревается сформировать подъ видомъ русской арміи - украинскую, отнюдь не монархическую, съ единой цѣлью охраны съверныхъ гра-ницъ Украины отъ большевиковъ, предвкушая прелести своего коронованія на преобрѣтель украинского королевства." - Архивъ Русской Революціи т.У,ст.243/.

Хтось помилався...

ЧИ Щ ПРАВДА?

Вже від довшого часу в Парижі кружляють чутки, що п.Лівицький заключив договір про федерацію з Польщею.

Але поки чутки були чутками, ми їм не надавали значення; ми, запорожці, мовчали. -Чого, мовляв, на еміграції не видумують для партійної жерні! Але ось відгукулась преса і в Європі, і в Америці. Низче друкуємо кілька найкоротчих з неї витягів.

Відомий військовий дослідувач, герой Київського арсеналу, лицарь Зимового походу, довголітній співробітник журналів "Табор" і "За Державність", Сотник Шпілінський/О.Переяславський/, людина безкомпромісова там, деходить о самостійність України, пише:

... "Однаке, в останні часи все частіше я почав отримувати вимогу від Сальського і Ко. займатись ще й політичною діяльністю. Я думав спочатку, що це є просто його хвилева фантазія... аж приходить якийсь тип. Рекомендується: "Данько Троцький, з Женеви." Каже, що прийшов "з доручення пана президента"... Цей м..... почав здалека, а потім відкрив карти. "Ви" - каже - "не лякайтесь, нічого нема страшного, але ми йдемо до федерації." - Після цього я викинув його з кімнати."

"НЕМІЗІДА" ч.2. 1936.

Це число журналу переповнено закликами прогнати з поміж себе торговців Україною.

В іншій газеті під заголовком "Федерація петлюрівців з Польщею":

... "Ці самі "самостійники" заключають, чи вже й заключили федерацію з Польщею... Українці! всі на фронт боротьби проти федерації самозванця Лівицького!" - "Наш Стяг" 4.УД.1936.

А ось і зовсім недавно, читаємо в парижській газеті:

... "Перед трьома тижнями у Відні відбулась нарада представників уряду У.Н.Р. під головуванням Андрія Лівицького. Треба було зробити підсумок своєї десятирічної "праці" від смерти Петлюри... Уряд в дійсності нічого не зробив, за той час втратив більшість української політичної еміграції... Крім цього, в лоні уряду пани міністри так пережерлись, що дальша співпраця була неможлива. Уряд подався до демісії. Але причини демісії є ще й інші. Поляки домагаються заключення нового договору, більш далеко йдучого, як з 1920 року. Новий договір має би взагалі перекреслити питання самостійності України, натомісъ обі договорні сторони мали б змагатись до створення польсько-української держави. Медве чи були б знайшлись поміж уступивши міністрами такі, що були б підписали новий договір.... Тому інша постать виринає на овіді - Роман Смаль-Стоцький." "Українське Слово" 20.ІХ.1936.

Стільки про це три українських часописа трьох ріжних політичних напряків.

Той, хто постійно читає "Запорожця", зауважив, що ми проходимо повз партійної боротьби. Ми вважаємо, що сьогодня всяка наша внутрішня політична боротьба є злочином перед Батьківщиною. Тому ми ні словом не озвалися за те, що діється в деяких українських осередках в Парижі. Але, як самостійники, ми не можемо обійти мовчанкою таку акцію будь-якого нашого угруповання, якщо ця акція виходить за межі їхньої внутрішньої діяльності, тим більше акцію таку жахливу, огидну і страшну.

Ідея самостійної України - це є наше "свята святих". Ми за неї боролись за соціалістичної Центр.Ради, за монархичної Гетьманщини, за соціалістично-республіканської Директорії У.Н.Р.. Від північних кордонів до Карпат і до Чорного Моря, во імя неї, ми крівавились, чи устилали широкі степи трупами наших побратимів. Ради безкомпромісової вілданості ідеї самостійної України ми не завагались виступити проти Гетьмана, коли була оголошена федерація. Ми з обуренням, але назовні спокійно перенесли ганебне замордовання улюблленого нашого команданта, великого українського патріота, кримського героя св.п.Полковника Петра Болбочана. Ми не виступили проти його безпосередніх, чи посередніх катів. Ми боялись, що наш виступ захитає і без того тяжке становище на фронті. І ми лишилися під самостійницьким прапором У.Н.Р. до кінця.

Але бувають менти, коли мовчати вже не під силу, коли мовчанка була б зрадою своїх ідеалів, свого народу.

Лишаючись до останнього нашого віддиху вірними ідеї самостійності, ми,

старі запорожці, і інші вояки, що зневірені партійною гризнею поповнюють наші лави, кличмо теперешній уряд У.Н.Р. спростувати подані зі згаданих вище часописів факти.

Сподіваємось, що це є наша законна вимога. Ми не хочемо вірити, що подані інформації були правдиві. Нехтування ж нашої цієї вимоги означає, що з певного часу провідна група УНР українську справу зрадила, або хоче зрадити.

Тим часом запорожці, що суть лояльними до всіх наших політичних груп, отже і до групи УНР, ставляться з великим застереженням до поданих інформацій і хотять тільки одного —

ЗНАТИ ПРАВДУ!

Сотник БОЛОБАН.

ІСПАНСЬКІ ПОДІЇ.

В червні місяці цього року в цілій Іспанії панував неспокійний настрій. За допомогою Президента Республіки Алкали Самори Хиль Роблес, депутат монархичної партії, займавши посаду Військового Міністра, був усунутий від урядування; влада перейшла до рук Портeli Ваядареса, який сформував лівий "масонський" кабінет, але утримався недовго і був в свою чергу усунутий лідером лівих республиканцев Асанья.

Користуючись нездоволенням існуючим порядком річей з боку іспанського селянства, положення яких вимагало радикальної аграрної реформи, чому весь час противились великі землевласники, комуністи, утворивши блок з соціалістами та іншими лівими партіями, провели досить значну кількість своїх депутатів до кортесів.

Не задовольняючись цим, ці елементи почали готовити збройний виступ, з метою цілковито і неподільно захопити владу в свої руки і оголосити диктатуру по московському зразку, себ-то советську республіку.

Про такі наміри комуністів довідалось військове командування і з свого боку почало вживати заходів до контр-удару.

Але перед цим генерал Франко листовно звернувся до Президента Асаньї, де він зазначав усі правопорушення, які мали місце при кабінетах "народного фронту", і настоював, щоби президент сам призначив уряд "з чесних людей".

В цей мент "республиканські гвардійци" арештували вночі, вивезли за місто і забили політичного правого діяча Кальво Сотело, за кристальну чесність прозваного "сумління Іспанії".

По цілім краю вибухло обурення. Генерал Франко вдруге звернувся до президента з вимогою реорганізації кабінету та призначення нових виборів до кортесів.

Якби Асанья пішов на зустріч вимогам армії, вимогам, не звязаним з політичними партіями, то іспанська політика не пішла б таким кровавим шляхом, тим більше, що в Іспанії почалося вже отримання, і нові вибори не дали б побіди крайнім лівим елементам, як то сталося в лютім місяці.

Але Асанья, по деяким ваганням, наказав стріляти по військам, які прийшли до Алжерірасу з іспанського Мароко, і громадянська війна почалася.

19 липня вибули перші стріли між національними військами Іспанії і екзекутивою III Інтернаціоналу, при діяльній допомозі Москви.

Повстання матросів воєнної флотилії дало тимчасову перемогу червоним на морі, і затримало транспортування військ з Мароко, але недовго. Скорі більша частина території опинилася в руках іспанських патріотів, а певно незабаром прийде і до кінця, бо судьба столиці вже предрішена.

Ми, українці, що провадили свою боротьбу проти того ж самого ворога з почуттям широї симпатії слідимо, як крок за кроком побіждають дійсні сили іспанського народу ворогів людства, культури та цівілізації.

Всяка громадянська боротьба проводиться в надзвичайно жорстоких умовах, але в Іспанії особливо, що пояснюється вдачею її населення.

Слідкуючи за ходом воєнних подій, мимоволі порівнююмо між собою тими подіями, свідками і учасниками яких ми самі були в свій час, порівнююмо тактику як національних сил, так і їх ворогів.

Можемо лише зауважати, що тактика червоних є така сама, як була тактика червоних москалів на Україні під час нашої визвольної боротьби.

Лише червоні іспанці переважають їх свою ще більшою жорстокістю, як о сказав, якоюсь насолодою в безцільнім руйнуванні всього того, що Іспанія набуvalа протягом століть: зруйновані до щенту цінні памятники творчої праці, старовинні храми, зпалені озвірілими анархіко-комуністами, тисячі безнечинно загублених людей, жінок, дітей. - Те саме, що й ми бачили на свої Счи 16-17 років тому.

Тактика національних іспанських сил іспанісської дуже відріжняється від тактики нашої бувшої армії.

Національне військове командування не гониться за скорим успіхом, навіть не переслідує, занявши якийсь район, панично тікаючого ворога. Дуже велику увагу звертають іспанські воєнні начальники на організацію занятих місцевостей, себ-то на організацію тилу. Національне військо не продвигається вперед раніш, ніж перевести серйозну "чистку" в занятім районі.

Організувавши та забезпечивши належним способом свій тил, війська ата-кують ворога, розбивають його та зразу ж починають організацію місцевої влади, після чого знову продвигаються на кільки кілометрів. Отже методичне, повільне, але за те і певне, провадження військових операцій згідно з виробленим планом. Тому не було випадку, щоб національне військо залишило якесь взяте їми місце, тому не було випадку, щоб на тилах армії вибухло якесь повстання.

Так крок за кроком, невпинно звільняє армія Генерала Франко Іспанію від комуністичного "опікування".

З обох сторон спостерігається завзятість в боротьбі, але, як і завжди, дух перемагає матерію. Найбільш драматичним - до сьогодняшнього дня - епізодом в іспанській громадянській війні, - це облога Альказару в Толедо, - прославилась національна армія на цілий світ.

З початку війни червоні в кількості 7000 "міліціонерів" обсадили місто Толедо, де знаходились юнаки військової школи та частини національної Гвардії, всього до 1200 вояків. Два с половиною місяця витримували вони облогу; маже ціле місто було взорвано динамітом, лишалась лише одна невеличка частина його в центрі, т.зв. Альказар, що можна порівняти з Кремлем в Москві. Але і він був взорваний підземними мінами.

Тоді юнаки перейшли до підземелля, де й продовжували свою оборону, роблячи вилазки та не допускаючи червоних.

Бачучи, що вони не переможуть героїв, червоні одного дня привезли пожарне авто і почали поливати бензиною будинок, щоби примусити юнаків до здачі загрозою спалити їх живими, але один юнак вискочив, перебіг терен, що відділяв їх від червоних, вирвав з рук міліціонерів гумовий провід, забиваччи того, що його тримав, та повернув вогненну проти червоних. Юнак цей був розстріляний з кулеметів, але побратими його кидаються на червоних і багнетами відганяють їх на попередні позиції.

Стан облоги тривав 70 днів, відважним оборонцям бракувало вже споживчих припасів, настав голод, бракувало набоїв, мусили економити стріли, мали 80 забитих та до 500 ранених, але не здалися, тримались до кінця, і, коли прийшли під Толедо війська, що їх вислав Ген.Франко на поміч, то разом з ними, не маючи майже сил тримати в руках зброї, вдарили багнетами на ворога.

Нечуваний ентузіазм запалав у серцях толедців. Французький журналіст, що був присутнім при зустрічі звільнених обложенців з національними військами, пише: "Це був для мене незабуваемий та найкращий день у моєму життю. Легендарні оборонці Толедо мов би народились знову".

Подібна річ трапляється не всюди, і не кожного дня; вкрили себе толедські юнаки славою, що можна порівняти лише з найбільшими проявами хоробрости старовинних часів.

В останні дні національні армії, що провадили свою акцію в ріжних частинах Іспанії, з'єднались і утворили, таким чином, нерозривний фронт.

Тепер вже нема боїв ні за Естрамадуру, ні боїв за Тахо: тепер йде боротьба за Мадрид. І тепер можна скласти собі уяву про план ген.Франко.

Мадрид, який знаходиться в центрі держави, є сполучений з життєвими центрами півострова восма шляхами, що відходять від столиці, як радіуси з центру круга. З цих восми шляхів шість відрізані національними військами; лишається лише сполучення в напрямку на Аліканте та Валлодолід.

План Генерала Франко полягає в тому, щоби систематично, по можливості, на однаковій віддалі від Мадриду занімати всі 8 шляхів, підійти водночас до столиці по цим шляхам, відрізати її, таким чином, від решти Іспанії та

здобути столицю, уникнути зайвих жертв.

Таке концентричне охоплення Мадриду свого часу виконав Герцог Веллінгтон - тоді ще Генерал Веллеслей, - використавши такий плян, він заняв його від ворога, солдатів Наполеона I.

Ми глибоко переконані в конечній побіді національної Іспанії, але цілковите, стало заспокоєння буде залежати від внутрішньої політики уряду генерала Франка, головним же чином, від успішного розрішення земельного питання.

В Іспанії, державі з переважаючим сельським населенням, селянам належить лише 30% землі; решта ж знаходиться у володінні нечисленних п'ємішків, великих землевласників, т.зв. "грандів". Правове становище селян дуже відстало від становища селян - і взагалі громадян - інших держав. Матеріальне - теж незадовільняюче; особливо гнітить селян жорстокі умови арендування, залежність цілковита від волі "пана", високі і многообразні податки та загальний недостаток землі; а в той же час тисячи і тисячі гектарів стоять необробленими, бо резервовані для пасовиска биків для арени /бої биків/, або для ~~охути~~.

Точної політичної системи Генерал Франко ще не подав, б^о по-перше а по-друге, до кінця війни г^дде виробити щось докладне, точне і ясне.

Але з його промови, яку він тримав при приняттю на себе влади, можна собі уявити, що він має завести режим не для одної якоїсь вуспільноти верстви, але для всього народу.

Подаємо його промову у витягах:

—Іспанці, пляжетний народе Кастілії! Іспанія перебуває в дуже небезпечному положенню. Але ті варварські вчинки, які ми знайшли в Андалузії, в Астрамадурі, були доконані не іспанцями, а чужинцями, працювавшими на московські гроші.

Наша влада буде владою міцною. Ми будемо правити для народу. Ті, хто сподівається, що ми будемо підтримувати привилей капіталізму - помилюються. Ми будемо правити для середніх і низких класів.

У військових є лише одне слово - вони його додержують. Коли ми були більш, як на 400 км, від Толедо, я сказав героям Альказару, що ми прийдемо і звільнимо їх. Ми свою обіцянку виконали. Тепер ми вам кажем - соціальну справедливість ми будемо проводити любовно, в широкім взаємнім зрозумінні, з метою самої тісної співпраці між всіма класами. -- Потім, в другій промові він сказав так: "Урядування буде тоталітарним, але не виключно військовим, це буде ієрархичний устрій, який використає всі національні енергії та здібності."

Міжнародна революційна система - уряд СССР приймає, звичайно, саму ж відповідь в іспанських подій - і безпосередньо - посилкою воєнного матеріялу, інструкторів, і посередньо - своєю дипломатичною працею.

Всіма засобами Москва намагається вплинути на ліві західно-європейські кола - головним чином на французькі і англійські, щоби вони відверто виступили на поміч іспанському "народному фронту".

Розуміючи, що в цім випадкові дуже легко - майже напевно - прийде до нової світової війни, французькі і англійські соціалісти обмежуються плятничими заявами співчуття. Совети ж розраховують, що в разі вибуху світової війни з приводу іспанських подій, вони її використають, залишаючись на боці, обмежившись "моральною" підтримкою.

Здається але, що європейські держави вже давно дійшли до правдивого уявлення про советську владу, пізнати її ество, її скриті наміри; тому, можна сподіватись, що всі московські заходи підуть на марно та що гру свою вони програють.

Ті недавні успіхи, що вони мали на дипломатичнім "Фронті" вже потрохи трохи зникли, зрештою, цей успіх ніколи не був повним, бо скоріше їх використовували, ніж вони когось в міжнародному значенні; нових же успіхів, хоч би і призрачних, вони щось не можуть занести до прибуткової графіки, що зветься: акція по створенню хаосу в Європі.

Той, хто живе у Франції, той може спостерегти, що після побіди в черні ц.р. "народного фронту" отримання французького народу сталося дуже скоро, і комуністи у Франції вже йдуть до страчення своїх спільників по "народному фронту".

Національні концепції одновідповідно свої страчені було позиції.
20.Х.36. Боні.

Юрій КОСАЧ.

Із збірки
"МИТЬ ІЗ МАЙСТРОМ."

RECONQUISTA.

Войовники, беріть міста зрадливі,
Топчіте золото, що кинуть вам під ноги
Міщене тучні; жони їх лестиві
Нехай цілують вам ясні остроги.

-:-:-:-:-:-:-:
Не знатиме крамар і раб лукавий,
Чим кров купити, вашу кров колтовну.
Ого нікчемного засліпить сонце слави,
Те горде сонце: слави завомовань...

-:-:-:-:-:-:
Расо ціарів, о расо нездолана,
Як рокіт сурм звитяжних після бою,
Як спів мечів на межах океану
Дзвінка с кров твоя, важка, кармазинова!

-:-:-:-:-:-:
О, льви Кастилії! О, льви конкістадорів!
Ричіте знов, диміті на стягах жаром:
Ідуть войовники - сини Кампейдора,
Під хмурі брами фортів Альказару.

З приводу традиційного свята Українського Війська Парижська Філія ТОВАРИСТВА ЗАПОРОЖЦІВ улаштувала в неділю 18 жовтня урочисту Академію-концерт.

За відсутністю по хворості Голови Філії, Академію відкрив член Управи Філії Підполковник МОКІЄВСЬКИЙ, який звернувся до присутніх з таким словом:

Високоповажані Пані і Панове!

Сьогодні ми зібралися тут, щоб однією українською родиною спільно ознаменувати день свята Війська Українського - Св. Покрови Пречистої Богоматері.

Давно вже, ще за старих часів Пречиста Мати вважалася Протекторкою та Заступницею Українського Війська, а з окрема - найкращої української весної організації того часу - Січи Запорожської, що головну свою церкву присвятила Покрові Пречистої Богородиці.

Цей день є також святом і всіх інших Військ Козацьких, цей самий день є для нас днем, щоби, йдучи за прикладом славетних козаків запорожських та бажаючи підкреслити нерозривність нашої історичної традиції військової - за віру, державність і народ - відсвяткувати його разом з іншими народами козацькими, що так само, як і ми, прагнуть до визволення.

В державницькі періоди життя України цей день святкувалося надзвичайно урочисто по цілій державі, - від маленьких селищ - до гетьманської столиці, скромними, але щирими службами в тихих церквах найдальших сел-піщною мітрополичною відправою тисячилітньої Святої Софії златоверхого Києва. Бучні ревії гетьманської гвардії в присутності Голови Держави Існовельмежного Гетьмана, що в блискучому отченню генеральної старшини широ проклав всемогучого Бога, щоб Пресвята Богородиця покрила Україну Своїм Покровом, оборонила від ворогів, від руїни.

Занепаць української держави, позбавлення можливості святкування своїх національних свят примусили наш народ вкладати в святкування релігійних свят історично-державний зміст, і з церковного свята Пречистої стало правдиве національне свято. Не дивлячись на жадні заборони і постанови московського "Святейшого Синоду", нові церкви присвячувались Св. Покрові, і в такий спосіб нація висловлювала одночасно і свій протест проти існуючих умов, і свою пошану до традиції.

А традиція була не аби яка.

Запорожжя, славетне Запорожжя було присвячено Пречистій і гордо носило разом з титулом обороноця св. християнської віри, назву - слуг Пресвятої Богородиці.

Висока назва відповідала істоті Українського Народу, який спокон віку був найбільш висунутим на Схід бастіоном християнства і культури, оплотом боротьби проти варварства і диких східних орд. Такою була боротьба проти половців, хозарів, печенігів, татар і турків. Цим є сучасна наша боротьба проти Фінно-монголів Росії, проти сучасних варварів-комуністів.

Завжди боролися два світа, два світогляди - дух проти матерії. В боротьбі цій двох начал Україна кривавилась, але власним тілом прикри-вала очаги світу і духа. Так було за княжих часів, так було за Державу Війська Запорожського, так було і за останню боротьбу проти комунізму III Інтернаціоналу, який не захопив цілої Європи, лише дякуючи героїчним змаганням Української Національної Армії і складенної на 90% з українців т.зв. "білої" армії.

Барварам вдалося знищити українських бар'єр, і відкрита зі Сходу Європа починає відчувати всю корисність та необхідність його, вже частіше і частіше лунають голоси про необхідність державної реставрації України...

В цій передвічній боротьбі українці завжди були на боці світлого духовного начала, такими вони залишуться і нававжди. На сьогодні український світогляду, ті ж, що є - надзвичайно нечисленні, і є лише національним сміттям. Серед українців не має і не може бути ні правдивих комуністів, ні правдивих марксістів. Т.зв. українська компартія на 80% складається з чужих для України людей, а українці, що там є, не користаються довірям і знаходяться під підозрінням...

Культ Пресвятої Богородиці, не дивлячись ні на що, ні на які заходи, на змущання, на псевдо-науку нарешті, не зник і не зникне.

Ми знали і знаємо вартість духа, вищість його над матерією.

ТОВАРИСТВО ЗАПОРОЖЦІВ, що є найстаршою українською патріотичною організацією на еміграції, об'єднує в собі тих українських вояків, що відчувають в собі подух національної душі, мають в серці Бога, - воно є безкомпромісним ворогом матеріалізму у всіх його виглядах.

Еліта українців - сучасні запорожці ніколи не захоплювались ніякими модними теоріями. Поведінка запорожців лишається завжди однаковою, такою, як була поведінка їхніх прадідів, історичних запорожців.

Довголітня праця Запорожців, їхня відданість ідеї, їхня служба Нації при різних формах державності, тисячи жертв свідчать про це, і я дозволю собі звернутись з закликом до присутніх тут українських патріотів вступати до наших лав.

ТОВАРИСТВО ЗАПОРОЖЦІВ не займається політикою, тим менше політиканством, гаслом його було, є і буде:

"УКРАЇНА ПО НАД УСЕ!"

Після офіційної частини відбувся при участі відомих артистичних сил Парижу концерт.

Відома оперна співачка Пані Ніна КАРАНДАКОВА з великим успіхом проспівала де-кільки арій.

Артистка Київської Опери Пані АНТОНОВИЧ проспівала чудові річи свого дуже багатого українського репертуару.

З огнем і майже юнацьким запалом декламував патріотичні українські вірши найстарший по часу політичний емігрант Пан ЯКИМЧУК.

Піяністка, ляvreатка Берлінської Консерваторії, Пані ЕКСТРЕМ виконала річи Листа і Баха.

Молода співачка Панна Мадлена КЛЬОД зворушене виконала сумні пісні Гріга /по-французьки/.

Але головним виступом був виступ молодого балетмейстера парижських театрів п.ДЛУГОПОЛЬСЬКОГО з його чудово стилизованими танками "Чумака" і "Запорожця". Виконані в стильових костюмах перший раз на українській сцені в Парижі, ці танки викликали правдивий ентузіазм присутніх.

Сотник БОЛОБАН.

УКРАЇНСЬКА ЕМІГРАЦІЯ ПОЧАТКУ ХУІІ СТОЛІТТЯ.

/Продовження/.

В інструкції, що одержали посланці Орлика, говорилося про те, щоби Україна вважалася цілком вільною та незалежною державою.

"Україна з обох боків Дніпра, з усім військом запорожським і з усім народом українським, на вічні часи признається незалежною від усякого околичного панування. Хоч козаки бажають і надалі бути у братерстві і у приятельським сднанні з державою кримською, але ніхто, з якого-б не було приводу, не має права жадати васального панування над Україною, а тим менше брати податки з народу українського. Ніхто не може зайняти фортець, які залишає військо московське, ні будувати на українській землі другі. Приятельське сднання між Портю і королівством шведським може через це міцніше затвердитися, щоб взасмно боронитися від москалів." -

От що повинні були заявити у Царгороді посланці козацькі.

Заходи посольства зробили певний вплив, і Порта вже почала схилятися до ворожих знозин з Московщиною, але московський посол Пафіров, за допомогою послів англійського та голландського, обдарувавши великого візіря значною кількістю золота, добився підписання договору між Туреччиною і Москвою; по цьому договору москали відмовлялися від правобережної України, за винятком лише самого Київа.

Ця згода дуже розтурбувала козаків, і Орлик доводив, що "Київ без України не може існувати, а Україна без Київа". Доводив також Орлик, що москали, володіючи Київом, будуть командувати і Україною, що нема причини, звільнити від москалів правобережну Україну, залишати в московських руках лівобережну.

В Туреччині знов повстало вагання, а сам тогочасний падішах Ахмет III схилявся до віни проти Москви і козацьку справу особливо близько приймав до серця.

Догідавшись про заходи Орлика та його співробітників, москали почали зарештовувати родини емігрантів, що залишилися на Україні, та висилати їх до Москви.

Іх почали страшити та чинити утиски, примушуючи писати до своїх родичів, щоб вони залишили усі заходи до визволення України, бо інакше вони - ті родичі, що були заарештовані в Москві - будуть покарані на смерть.

Але тимчасом москалям вдалося підписати договір з Туреччиною на 25 років, і Орлик разом з Калом ХІІ виїхав до Швеції.

Орлик незпинно працював над своєю ідеєю і встиг вже переконати шведський уряд намагатись створити воєнний союз європейських держав проти Москви. З цією метою почав Орлик об'їздити різні столиці; звертався він від імені уряду шведського і свого і до короля англійського, але головну свою надію він покладав на Францію.

Тогочасна Європа ділилася на два ворожих стана: з одного боку були Франція з Іспанією, до яких готові були прилучитись Швеція і Туреччина, з другого - Німеччина, Данія, Голландія та Англія, які готові були підтримати Москву.

Здавалося, що була можливість використати європейську ситуацію в інтересах України, і Орлик звертається тепер вже до самих українців, інформуючи їх про свою діяльність та підготовлюючи повстання проти Москви.

Орлик писав до запорожців, що Україна не послухала "правдивих та добра бажаючих намірів покінного гетьмана свого Мазепи, а повірила запевненням грамот московських, які підписано рукою царською і читано по церквах, де, кличучи у свідки Бога, запевняли військо запорожське і весь народ український, що будуть додержані всі ті права, що мали їх діди за славетної памяти гетьмана Богдана Хмельницького. Але як відна зі шведами скінчилась, то уряд московський так додержав свої обіцянки і свою клятву: усунули уряд гетьманський і замісць нього настановили колегію з 12 катів, що чинили над народом українським мордовання, про які раніше не чули; а як особи генеральні скаржилися цареві через своїх посланців, то всіх їх потягли до Петербургу, одних заслали на заслання, других кинули до вязниці." Тут певно йде реч про наказного гетьмана Павла Полуботька і його товаришів.

"Як скоро з Шведами таю Москва вінну скінчила і спокій з ними затвердила, так зараз обіцянки свої заприсяжені та грамотами царськими ствердженні відмінила, вольності всі зломила; суд і право свої пригноблюючі на Вкраїну впровадила і установила, а наші військові знесла, уряд гетьманський відмінила і викорінила." // "Київська Стар." 1882 р. квітень/.

Кінчаючи своє послання, Орлик доводив запорожцям, що він 12 років не сидів бездіяльно, а вів зносини і здобув обіцянки королів: французького, шведського, польського, Порти Оттоманської та хана кримського допомогти визволити Україну.

Не вспалахнула вінна європейська так, як бажав Орлик. Так в 1739 р. почалася вінна Туреччини з Москвою, але й цим разом не вдалося розбити москалів. На якийсь час українське питання не граво значної ролі в європейській політиці...

На прикінці цієї коротенької згадки про нашу першу політичну еміграцію хочу також коротенько порівняти ту еміграцію Гетьмана Орлика з нашою еміграцією, сучасною.

На всій історії нашої першої еміграції яскраво помічається єдність провіду, єдність думок, єдність пляхів досягнення своєї мети, підпорядкування своїх персональних інтересів - добробуту батьківщини. Коли по смерті Мазепи запорожці обирали гетьмана, то було два кандидати - Орлик і Войнаровський. Обраний був Орлик, а Войнаровський не тільки не оголосив себе другим гетьманом, а сам зі своїми прихильниками широ підпорядкувався новообраниму гетьманові та був його найближчим співробітником та помішником. Одна акція, один всіма визнаваний провід. Перші українські емігранти не поборювали себе взаємно, а всі свої сили об'єднали та поставили на службу Нації.

І як тепер українські патріоти скаржаться, що "наша еміграція не має ні однієї особи, якій би підпорядкувалися в сії українські організації, то перша наша еміграція таку особу знала і мала. Це був Гетьман Пилип Орлик, яким користуючись підтримкою в сії української еміграції, міг з успіхом пройдити свою акцію по визволенню України, направивши всі свої сили на боротьбу з Москвою, а не на взаємне знищення.

Гетьман Орлик і вся українська тогочасна еміграція розуміли і широко переводили в життя єдине правдиве наше національне гасло:

"УКРАЇНА ПО НАД УСЕ."

Сотник БОЛОБАН.

QUELQUES NOTICES SUR L'UKRAINE ECONOMIQUE.

Le pays mesure 800.000 kilomètres carrés, est peuplé de 40 millions d'habitants, possède comme villes principales: KYIW, sa capitale; Odes-sa; Kharkiw; Katerynoslaw; Kherson; Poltava; Tchernyhiw; Kamienetz; Jytomyr/Zwischel/; Vynnytza.

Les richesses de l'Ukraine sont immenses. C'est un des plus fertiles pays du monde. Plus des trois-quarts de son sol sont compris dans la zone de la terre noire, dont la très grande fécondité provient du rapide développement des herbes sur le terrain meuble des steppes et des décompositions successives des couches de végétations. La superficie de terre cultivable est d'environ 45 millions d'hectares, c'est-à-dire à peu près 53% de la superficie totale.

L'ukraine - dont 85% de sa population est agricole - doit donc fournir d'abondantes récoltes. Sans oublier que le régime russe n'a jamais favorisé le développement matériel de l'Ukraine, nous allons noter quelques chiffres pour les années précédant la Grande Guerre, car aujourd'hui le pays souffre de la famine; le cheptel, qui était très nombreux, s'est considérablement appauvri à cause du manque de nourriture; les réquisitions incessantes ont amené les paysans à ne cultiver que ce qui est nécessaire pour leurs besoins et à mettre à l'abri leurs maigres récoltes. Quant aux grandes exploitations agricoles - les "sovkhoses" créées par les Soviets, elles ne rencontraient que de l'hostilité.

La récolte brute moyenne de 1909 à 1913 a été, pour le froment, de 6.760.000 tonnes; pour l'orge, de 4.450.000; pour le seigle, de 3.92000 pour l'avoine de 2.410.000. L'exportation compta, annuellement, à peu près 5.570.TONNES de ces produits. Et le blé qu'on exportait de l'Ukraine bien qu'on y dénombrât plus de 800 grands moulins et 50.000 petits moulins, représentait 70% du blé vendu au dehors par l'ancienne Russie tout entière.

L'industrie sucrière occupait la seconde place - la première appartenant au blé - dans le revenu du pays. La production du sucre se montait à 92% du total de celle de l'ancienne Russie. Sur 225 sucreries qui existaient dans l'empire des tsars, 200 se trouvaient en Ukraine. Sur une production annuelle d'environ 1.700.000 tonnes, l'Ukraine en exportait la moitié.

La culture du tabac réussissait bien. Elle occupait 45.000 hectares produisant plus de 70 millions de kilogrammes. L'Ukraine tenait le quatrième rang des pays producteurs de tabac dans le monde.

La vigne, les fruits donnaient de très bons résultats, surtout en Crimée et en Podolie.

Une industrie qui a été très importante est celle des constructions navales dont les deux premiers chantiers sont à Kyiw - les bateaux fluviaux, et à Mykolaïw - des vaisseaux marchands et des navires de guerre.

Quant à la houille, elle est une des branches principales de l'industrie ukrainienne. L'antracite ukrainien prend place parmi les meilleurs du monde. A la veille de la Grande Guerre, près de 30 millions de tonnes de charbon étaient extraites.

C'est vers Kryvy Rih que se rencontrent les grands gisements de fer de l'Ukraine. Cette région produisait 90% de l'extraction totale du pays. Le minerai de Kryvy Rih est parmi les plus riches de l'Europe; il contient 65 à 70% de fer pur.

L'Ukraine tenait le second rang dans l'exportation du minerai de manganèse. Elle en extrayait 260.000 tonnes en 1913.

35% du sel produit par la Russie venait de l'Ukraine.

A ses grandes richesses historiques, intellectuelles et morales, l'Ukraine ajoute de très belles richesses matérielles. Et l'on concevra facilement que ce n'est pas de gaieté de coeur que les Russes se décideraient à lâcher une proie si rare, emprisonnée après tant de diplomatie, de peines et de violences.

Nous ne donnons qu'un faible aperçu des immenses ressources de notre pays que la nature a tant favorisé et que les hommes ont tant martyrisé.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Все частіше виходить "ЗАПОРОЖЦЬ", все більше зростає і тиражем і кількістю матеріалу. Зростає він і числом співробітників та прихильників-читачів. Привітання й бажання успіху, що надходять до нас, є цьому найкращим доказом. Все це свідчить про потребу його регулярного видання.

Але одних гарних слів замало. Треба, щоб за словами прийшло діло. Таким ділом мусить бути загальне матеріальне підтримка "ЗАПОРОЖЦЯ". А тому, всі, як один, мусимо складати пожертви на його видання, на його ще цікавіший зміст та кращий зовнішній вигляд.

В цій справі не смімо між нами почути "не маю", або "не можу", тільки запорожське "хочу" і жертвує, що можу, хоч би пожертва мірялась десятком сантимів.

Від жадної держави, від жадної групи, чи партії запорожці не побирають грошей ні посередньо, ні безпосередньо. Ми цілковито незалежні, ні від кого. А тому можемо писати про все, що знаходимо корисним лише для України, а не для її ворогів.

Редакція і співробітники працюють в "ЗАПОРОЖЦІ", уриваючи вільний час від тяжкої фабричної, заводської, чи фермерської роботи, працюють зовсім безкоштовно. Наш єдиний інтерес - зберегти себе морально, попирити наші лави і тим прислужитись Україні.

Для більшого освітлення військової справи, ми розкриватимемо корисні, як і шкідливі моменти нашої збройної боротьби, незалежно від того, чи вони мали місце за Центральної Ради, Гетьманщини, чи Директорії.

Шкідливі, - щоб їх більше не повторювати, корисні, - для прикладу на майбутнє та для скріплення наших позитивних військових традицій. Без них, ми - діти незнаного батька і матери, неприкаяні бурлаки, без роду, без племени.

Для повнішого і всебічного освітлення військової справи взагалі, а зокрема у історичного і відродженого Війська Запорожського, ми припускаємо уміщення діскусійних статей, розуміється, писаних спокійним, академичним тоном.

Але освітлюючи минувшину, мусимо бути чуйними до всього, що діється в світі сьогодні, і по змозі занотовувати все, що є в нім нового і для нас корисного. Ми мусимо дивитись в будущину, ми мусимо передбачати і стало бути на сторожі. Бо уміти передбачати і добре вартувати, дуже часто значить - себе рятувати і ворогів перемагати.

Нехай же "ЗАПОРОЖЕЦЬ" буде козацькою сурмою, нехай її голос почують не тільки усі Запорожці, в розсіянню сущі, але і всі інші українські вояки, в кого ще жива душа, а в грудях б'ється козацьке ще серце.

Памятаймо, що в надходячій завірюсі становище неорганізованої одиниці буде жахливе. Де б то не було, примушуватимуть таких служити чужим інтересам, боротися за чужі цілі, часто нам ворожі.

Наш друкований орган нас об'єднує, звязує ще міцніше. Працяожної організації мусить бути відома усім її членам, здана національному загалові. Орган нашого Товариства "ЗАПОРОЖЕЦЬ" виходить тепер раз на 2 місяці, друкується на ротаторі. Чому? Брак грошей. Люди одержують журнал, читають, хвалять... і забувають надіслати належне. Треба з цим скінчити, треба не тільки називатись патріотом, треба їм бути.

А ТОМУ:

Усі на створення пресового фонду для "ЗАПОРОЖЦЯ!"

Усі складаймо жертви регулярно і при кожній нагоді!

Замовляймо його для поширення між нашими вояками і взагалі між українськими патріотами!

Ми це зробимо! Зробимо тепер же, не відкладаючи на "завтра".

Надсилайте гроші, не гаючись, за одержані вже примірники!

Не забуваите надіслати гроші за надіслані раніше числа.

Гроші - невелику кількість - можна надіслати поштовими значками в звичайних листах.

Всі пожертви на пресовий фонд, передплату і т.и. надіслати по адресі:
Monsieur Victor BOLOBAN. 33bis, Bd de Belfort. Montreuil s/Bois./Seine/.
France.

ЛІСТУВАННЯ РЕДАКЦІЙ.

Підполк. л-ві. Берлін. Відповідь на цікавлючі Вас питання буде дано в слідуючій з циклу статті "Українська проблема в аспекті нових міжнародних відносин," що має бути приміщена в наступнім числі "ЗАПОРОЖІЯ."

Цитуєма Вами статя є лише вступом до вищезгаданної. Чолом!

Хор. К-ві. Прага. Окладинку одержали. Дуже дякуємо за виконану прекрасну працю. Це число виходить ще в старім вигляді, бо на разі не маємо матеріальних засобів замовити кліше. Сподіваємося, що наступне число вдасться випустити в окладниці. Чолом!

Хор. л-еві. Прага. Статю одержали. Надрукуємо в наступнім числі. Чолом!

Пор. Б-ому. ліон. Маєте рацію. Хоч до 1791 року і існували ще автономні українські частини, але для дати на відзначі правильніше було б взяти дату "1775". Того ж погляду тримається і п. Проф. Дорошенко, до якого ми звернулись за консультацієй. Чолом!

"Обережному". Париж. Те, що Ви "трохи сумліваєтесь", нам зрозуміло. Зрозуміло ж також, що Ви до сього часу не знайшли морального задоволення. Вам, яко перебуваючому в Парижі, легче, ніж кому другому, переконатись, що Тво Запорожців є дійсно організацією понадпартійною, військово-патріотичною. Певні, що Ваші "сумління" розсіються та що Ви станете нашим "несумлівающимся" прихильником. Чолом!

ПОДАЄТЬСЯ ДО ВІДОМА:

ПРОПАГАНДНО-РІПРЕЗЕНТАЦІЙНА ГРУПА ТОВАРИСТВА ЗАПОРОЖЦІВ є до послуг усіх українських патріотів, що до інформації про життя Т-ва, його історію, статут, склад, цілі та завдання.

Звертайтесь до неї з усім, що торкається організації життя на місцях, сформовання запорожських груп, філій, улаштування зібрань, лекцій, докладів. Група допоможе надсилкою матеріалів, артистів, проектів, докладів. Пишіть, або звертайтесь персонально.

Листовні звернення надсилали на адресу Начальника Групи Сотника БОЛОБАНА: M. Victor BOLOBAN. 33bis, Bd de Belfort. Montreuil s/Bois: /Seine/.

Секретар Групи Підполковник МОКІЄВСЬКИЙ є в розпорядимості членів Тва і всіх бажаючих що середи від 8 до 10 год.вечору в Café Rond-Point de Montparnasse, Carrefour Bd Montparnasse et Bd Raspail.

УКРАЇНСЬКІ ПАТРІОТИ мусять бути готові - час не терпить.
Необхідно величезне напруження усіх патріотичних сил, максимальна енергія.
Кожний мусить перебороти свою апатію, байдужість, зневіру.

Зробити це треба, не гаючись, а не відкладати на "потім."
усі до праці!

На наше покоління історія поклала великі обвязки. Треба з честю їх виконати.

REDACTION:
33bis, Bd de Belfort, 33bis
MONTREUIL S/BOIS. /Seine/.